

DE UKKELSE BAARDKRIEL

Door: Rudi Theylaert,
A-Keurmeester (België)



P. Debruyne

Bovenstaande foto: Pieter Debruyne.

Historie van de kleine vedervoetige hoenders

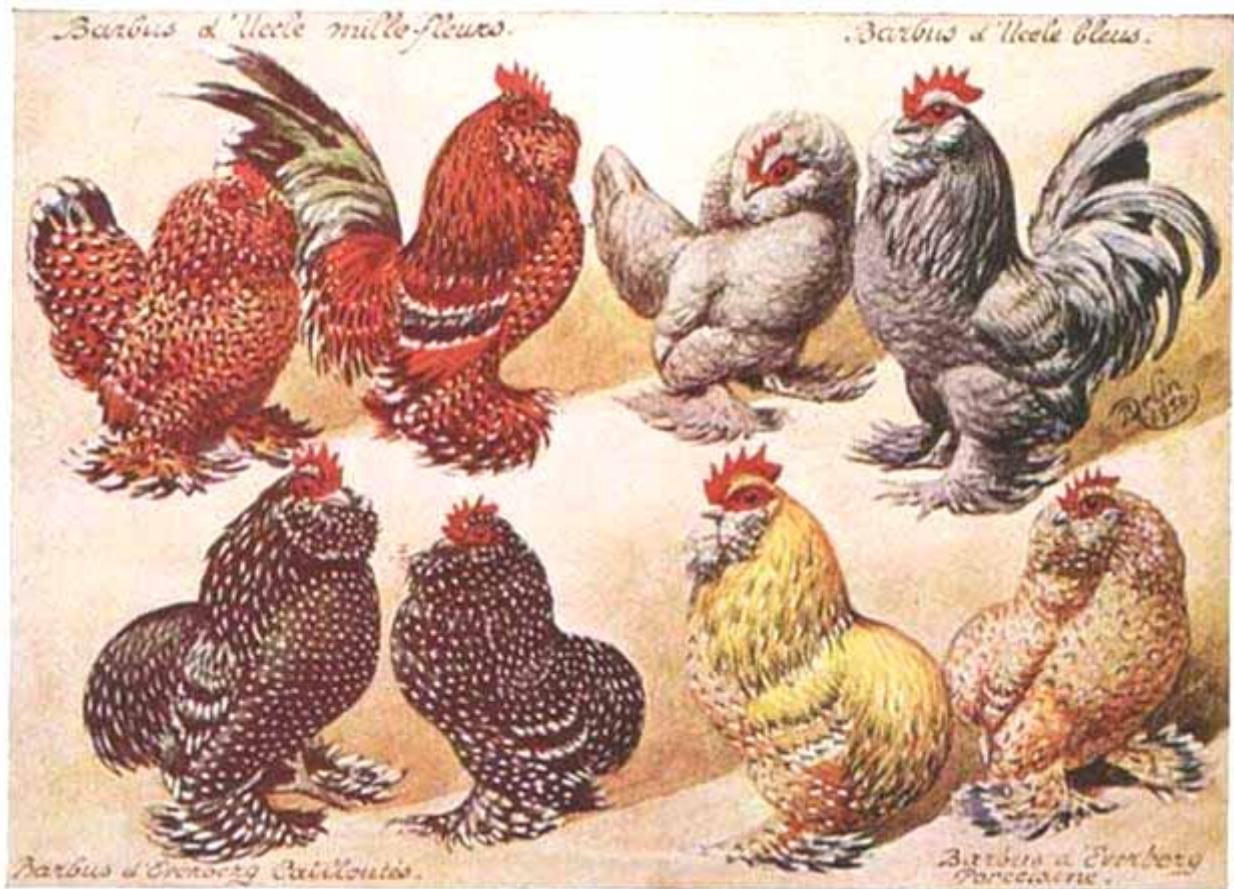
De Ukkelse baardkriel ontstond in het begin van de vorige eeuw en werd geselecteerd uit de kleine vedervoetige hoenders, die sedert honderden jaren overal in Europa voorkwamen. Immers, Aldrovandi vermeldt ze reeds begin 1600 in zijn 'Ornithologica'. In deze beschrijving zegt Aldrovandi dat de haan een bruine hals heeft, een bruine rug, zwarte vleugels met witte vlekken, een zwarte, met iets wit gemengde borst, een zwart met witte staart, een kleine (roze)kam en gele benen met vijf tenen. De gele benen en de vijf tenen vallen bij ons uit de toon, de andere kenmerken wijzen op een niet-veredelde voorouder van onze Ukkelse Baardkriel.



Boven: De kleine vedervoetige hoenders zoals Aldrovani die beschreef.

Vanaf dat ogenblik vinden wij veel getuigenissen, die erop wijzen dat de voorouders van de Ukkelse Baardkriel reeds veel eeuwen bestaan.

Een schilderij van Albert Cuyp (1620-1691) toont een vedervoetige krielhen. De Engelsman Albin toont vedervoetige krielen, die in grote trekken analoog zijn met de heden bekende. Ook is er een beschrijving van witte vedervoetige kleine hoenders in het boek van Tegetmeyer, het in 1866 uitgegeven 'Book of the Poultry'. In 1833 werden witte vedervoetige krielen op de Christal palace Show te Londen geëxposeerd.



Boven: De Ukkelse en de Everbergse Baardkrielen, getekend door Delin in 1950. Archief Rudi Theylaert.

Hugo du Roi, de Duitse pluimveepionier met de Franse naam, stelde in 1893 op de eerste nationale tentoonstelling in Duitsland vijf paren 'millefleurs' tentoon.

F. Entwistle beweert in zijn boek 'Bantams' uit 1894 dat toen in Engeland een wit vedervoetig ras gefokt werd.

Tientallen van dergelijke vermeldingen bestaan in de pluimveeliteratuur; wij hebben hier slechts de voornaamste vermeld.

In het begin van de twintigste eeuw begon men deze aantrekkelijke diertjes naar de eigen nationale smaak te selecteren.

Links en volgende pagina: Porselein Ukkelse Baardkrielen in Nederland, 1990. Foto: Archief Aviculture Europe.

De creatie van de Ukkelse Baardkriel
Zo waren er rond 1910 een vijftal rassen, die slechts in enkele detailpunten met elkaar verschilden.



De Nederlanders fokten hun Sabelpootkrielen, vooreerst ongebaard, maar in 1910 importeerden zij gebaarde diertjes uit België en werd het ras van dan af erkend in gebaard en ongebaard.

De Duitsers creëerden hun 'Federfussiges Zwerghuhn', eveneens in gebaard en ongebaard, dat slechts in een paar detailpunten verschilt van de Sabelpootkriel.



Links:

Een paartje in porseleinkleur.

Foto: Kris Vanwesemael (B)

Een zeer gelijkend ras, de 'Booted Bantam' werd door de Engelsen gecreëerd.

Ook de Amerikanen bleven niet achter. Uit Engeland haalden zij Ukkelse baardkrielen van Belgische oorsprong samen met de Booted Bantams en schiepen hun 'Millefleur Booted Bantam', die het midden houdt tussen de Sabelpootkrielen en de Ukkelse baardkriel.

De in het Brusselse wonende rijke Nederlander Michel van Gelder, had een ander ideaal op het oog. Hij wenste een meer gedrongen, lager op de benen staande kriel met korte rug en volle baard. M.a.w. een Antwerpse baardkriel, maar dan vedervoetig, enkelkammig, en met volle baard. Hij exposeerde deze nieuweling voor het eerst in 1905.



Links: Frans Smets (B) is bezig met de kleurslagen Berken en Goudhals.

Foto: Aviculture Europe.

Er dient hier opgemerkt dat Van Gelder in staat was meer dan duizend kuikens per jaar op te fokken en dat ook deed; aldus had hij ruime mogelijkheid tot selecteren.

Van Gelder werd bij zijn fokkerij geholpen door Robert Pauwels en kreeg de raad van Louis Van der Snickt, de bekende promotor van al wat Belgisch was, of het nu honden- of pluimveerassen betrof. Het oorspronkelijk idee van Van Gelder was een vedervoetige Antwerpse Baardkriel te creëren. Hij zocht overal, tot in Rome toe, geschikte vedervoetige krielen. Hij had ook het geluk van de collectie van



de familie Verstraete een dozijn vedervoetige, min of meer gebaarde krielen te verwerven. Deze aanwinsten werden verdeeld tussen hem en zijn vriend Robert Pauwels.

Links: Kopstudie van een berkenkleurige Ukkelse Baardkriel, bij Frans Smets.

Foto: Aviculture Europe.

Door als uitgangspunt Antwerpse Baardkrielen te gebruiken, die gekruist werden met de vedervoetige krielen en het later toepassen van nauwe inteelt, bekam Van Gelder een soort Antwerpse Baardkriel met sterk bevederde benen en een enkele kam. Waarom Van Gelder niet selecteerde op de rozekam, - immers, zijn oorspronkelijke idee was een vedervoetige Antwerpse Baardkriel te bekomen - blijft mij een onopgelost raadsel. In elk geval, had hij op de rozekam geselecteerd, dan had dit, naar mijn mening, een aantal onsmakelijke discussies doen

vermijden. In elk geval, de Ukkelse Baardkriel was ontstaan.

Rechts: Blauwe hen van Frans Smets op hen nest.

Foto: Aviculture Europe.

De Ukkelse gaat zijn weg

In 1905 gingen L. van der Snickt en M. van Gelder naar de bekende Engelse Chrystal Palace Show te Londen. Hier slaagden zij er in witte vedervoetige krielen van Mr. Entwistle te kopen. Sommigen hiervan waren gebaard en van Belgische oorsprong; anderen waren ongebaard en afkomstig uit Nederlandse import.

Met deze nieuwe aanwinsten, gepaard aan Antwerpse Baardkrielen, verrijkte Van Gelder de nieuwe Ukkelse Baardkriel met meerdere kleurslagen in een tijdspanne van vier jaar.

De eerste kleurslagen bij de Ukkelse Baardkrielen waren 'millefleur' en isabelporselein. Vanaf 1906 werden ook witten, zwarten en koekoekkleurigen tentoongesteld.



Ter gelegenheid van de internationale tentoonstelling te Brussel in 1909, beschuldigde de Nederlandse pluimveedeskundige en -tekenaar C.S.Th. van Gink de Belgen ervan om de Nederlandse Sabelpoot een baard te hebben aangefokt om aldus het ras 'Belgisch' te kunnen noemen. Wat meer is, in deze trieste zaak, het waren de Nederlanders, die de Ukkelse baardkrielen importeerden om in hun land de gebaarde Sabelpoten te creëren.

De Ukkelse Baardkriel ging zijn weg, maar werd nooit zo populair als de Antwerpse Baardkriel. Wellicht ligt de oorzaak hierin dat de buurlanden een gelijkend ras hadden. Desondanks werd het ras in Engeland sterk geapprecieerd.



In 1912 aldaar geïmporteerd, werd het er zelfs nog populairder dan hun Booted Bantam. Na de Eerste Wereldoorlog werd er aldaar zelfs een speciaalclub opgericht, de 'Belgian Bantam Club.' Deze club bestaat nog steeds en de Ukkelse wordt er nog regelmatig geshowd.

In de periode na Wereldoorlog II ging het in België bergafwaarts met het ras, tot in 1969 de 'Club belge du Barbu d'Uccle' werd opgericht, die het ras populairder maakte. Thans bestaat de speciaalclub 'De Baardjes' die de drie Belgische Baardkrielen met hun staartloze onder-rassen, promoot.

Links: Isabelporselein hen van Ben Verhoork (NL) op de Avicorni Show 2007.

Rechts: close-up van de isabelporselein tekening. Deze kleurslag kruist men vaak met porselein, waardoor de parelgrijze bevedering bij de haantjes verbeterd. De F1 is porselein om te zien, maar draagt wel het gen voor parelgrijs. De grondkleur is dan vaak iets lichter, zodat een ervaren fokker de genetische achtergrond van de dieren nog kan onderscheiden. Foto's: Aviculture Europe.



Kleurslagen

Meer dan twintig kleurslagen zijn in het ras erkend, nochtans ziet men vrijwel alleen 'duizendkleurigen' - de grondkleur wordt iets intenser verlangd dan de gelijkaardige kleurslag bij de Sabelpootkrielen - en isabelporseleinen. Andere kleurslagen moet men soms zoeken met het spreekwoordelijke 'kaarsje op klaarlichte dag'. In 1969 begonnen wij met de fok van oranje-witgeparelden - in feite een duizendkleurige, waarvan alle zwart vervangen is door dominant wit. Deze o.i. zeer mooie variëteit wordt mondjesmaat gefokt en geshowd. Het is aan

te raden hen samen met de duizendkleurigen te fokken, daar het dominant wit in zuivere vorm de rode grondkleur kan 'aantasten'.

Hetzelfde deden we met de isabelporseleinen; hier werd het parelgrijs verdrongen zodat alleen isabel en wit overblijft. De kleurslag is zeer teer en trekt weinig belangstelling.



Links: Geel (oranje) witgepareld bij Ben Verhoorck (NL)
Onder: Close-up van deze kleurslag. Bij deze kleurslag wordt af en toe een keer gekruist met porselein, als de grondkleur te licht wordt.
Foto's: Aviculture Europe.



Wellicht werden de kwartelkleurigen uit Engeland in België gebracht. Immers, hier zagen wij ze nooit en op Engelse Shows wel. Een mooie verrijking voor dit Belgische ras; vooral omdat de kwartelkleur alleen voor komt bij de Belgische rassen, op de Hollandse kriel na.

Onder: Kwartelkleurige Ukkelse baardkriel hennen bij Frans Smets (B).





**Boven: Een kwartelkleurig haantje.
Links: Een blauwkwartel haantje.
Beide dieren zijn van Frans Smets.
Foto's: Aviculture Europe.**

Het juiste type

In het begin van de twintigste eeuw kreeg de Ukkelse Baardkriel de

romantische bijnaam *'fleur vivante de nos jardins'* (= levende bloem van onze tuinen), een bijnaam, die het ras waard is.

De mindere populariteit van dit naar onze mening zo mooie ras ligt wellicht aan de concurrentie van de Antwerpse Baardkriel in België en het bestaan van gelijkende rassen in de buurlanden. Ook ten dele aan de niet altijd consequente keuringen. Zonder op het predicaat 'betweter' aanspraak te willen maken, willen wij toch aan de collega-keurmeesters meegeven dat, wat het type betreft, het volgende als vuistregel kan gelden:

Stel je een loodlijn (denkbeeldig natuurlijk) voor die door de benen loopt. Bij een Sabelpootkriel krijgt men een beeld van harmonisch evenwicht: op het zicht is het alsof de helft van het lichaam vóór en de helft achter de loodlijn staat. Bij de Ukkelse Baardkriel is dit niet zo: vrijwel 60% staat voor en 40% achter de loodlijn. Daarbij is de Ukkelse iets kleiner en staat lager op de benen. De baard, driedelig, is ruim ontwikkeld en groeit door tot achter de kop, waar hij 'manen' vormt. In het begin van de vorige eeuw sprak men van een uilekop (*tête de hibou*).

Rechts: Deze tekening laat duidelijk het typeverschil zien. Vooral de langere rug van de Sabelpoot is opvallend. Links is een Ukkelse, getekend door Delin, en rechts een Sabelpootkriel, getekend door Van Gink.



Onderras

Er bestaat van de Ukkelse Baardkriel een onderras, de Everbergse Baardkriel. Deze staartloze variant moet in alle andere aspecten overeenkomen met de Ukkelse. Dit onderras verdween na de tweede wereldoorlog en werd door de steller van dit artikel teruggefokt rond 1970. De belangstelling voor de Everbergse is tot nog toe erg matig.

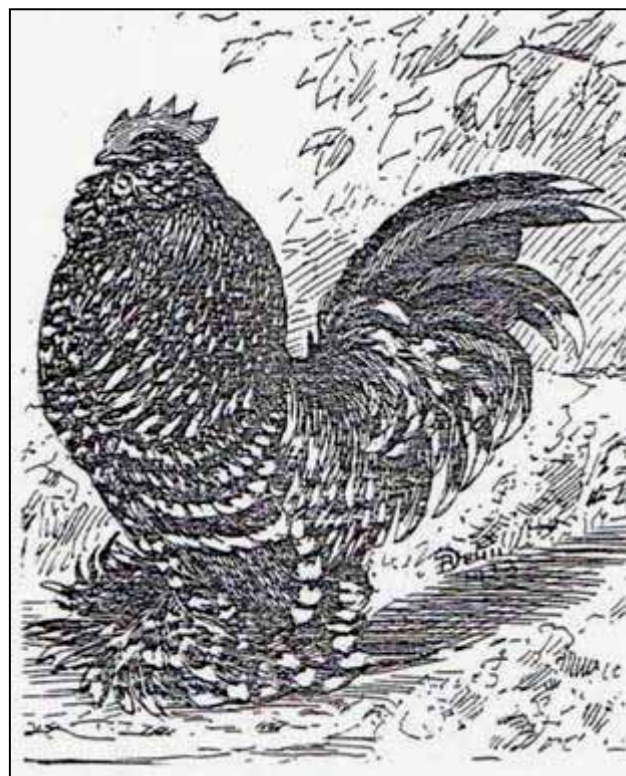
Rechts: Porselein kloekje met porselein en isabelporselein kuikens.

Onder: Paartje Isabel porselein met kuikens. De haan laat iets kinlellen zien, en voert waarschijnlijk wat Sabelpootbloed. Foto's: Kris Vanwesemael (B)



Rechtsonder:

Zwart-witgepareld is de donkerste variëteit van millefleur c.q. porselein. In het SBHD Info magazine van maart 2003 werd deze tekening van een millefleur Ukkelse afgedrukt in zwart wit, als het ultieme bewijs van verwantschap van de twee kleurslagen.



Verzorging

Tot slot kan ik mededelen dat de Ukkelse Baardkriel vrij behoorlijk eitjes van ongeveer 35 gram legt, die wit van kleur zijn. De hennen broeden vrij goed en zijn goede moeders. Het ras is zeker niet teer. Het is natuurlijk aan te raden het in overdekte hokken onder te brengen met een bodembedekking van grof zand. De zitstokken dienen zeker 5 cm breed te zijn en moeten niet hoger geplaatst worden dan 25 cm van de bodem. Nochtans wil ik opmerken dat het ras goed kan vliegen.



Links onder:
Zwart witgeparelde hen bij Ben Verhoork. Foto: Aviculture Europe.

Voor verdere gegevens omtrent de raseigenschappen, verwijzen wij naar de officiële standaard in uw land.

Ik hoop met dit artikel wat meer interesse te hebben gewekt voor dit mooie ras, dat ik reeds 58 jaar fok.

Rechts en onder: Porselein hen van Ben Verhoork. Foto: Aviculture Europe.

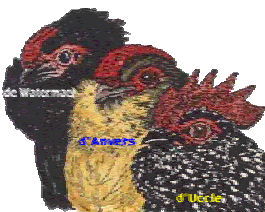


Aanbevolen websites:
België-Vereniging ter Promotie van
Belgische Neerhofdieren
<http://users.telenet.be/jaak.rousseau/>



Engeland - The British Belgian Bearded Bantam Club
<http://www.jatman.co.uk/belgians/>

Nederland - Zeldzame Oorspronkelijke Belgische Krielhoenderrassen.
<http://www.zobk.nl/>



Australië-The Belgian bantam Club of Australia
<http://users.tpg.com.au/channan/index.html>